

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

CRAI Biblioteca
Física i Química

CRAI

Centre de Recursos per a
l'Aprenentatge i la Investigació

Inventari del Fons Personal de M. Asunción Català Poch

CRAI Biblioteca de Física i Química

Universitat de Barcelona

Juny 2024

Apunt biogràfic:

M. Asunción Català Poch (Barcelona, 14 de juliol de 1925-3 de juliol de 2009). Va fer els seus estudis primaris a les Escoles Catòliques del Sagrat Cor i Maria Immaculada de les Germanes Paüles, Barcelona. Va continuar els seus estudis de batxillerat a l'Institut Maragall, i va començar la seva carrera universitària al 1947 a la Universitat de Barcelona, on es llicencià el 1953 en ciències, a la Secció de Matemàtiques, on treballà com ajudant de classes pràctiques. Combinà la seva tasca a la Universitat amb la de professora a secundària a l'Institut Infanta Isabel de Barcelona (1963-1975).

Al 1954, comença la seva activitat investigadora com a ajudant de la Secció d'Astronomia del Seminari Matemàtic de Barcelona, institució dependent del Patronat Alfons X el Savi del CSIC. En aquest mateix període va començar la seva investigació en l'observació diària de taques i protuberàncies solars des de l'Observatori de la Càtedra d'Astronomia de la UB en col·laboració amb l'[Observatorio Astronómico Nacional](#), dins de l'[Any Geofísic Internacional](#), en el que va participar activament (1957), any del llançament del primer satèl·lit Sputnik i el descobriment de la radiació dels cinturons de Van Allen. Aquesta tasca la va seguir fent durant molt temps.

L'any 1971 defensa la seva tesi doctoral sobre el moviment de les estrelles del disc de la Via Làctia: "Contribución al estudio de la dinámica de los sistemas estelares a simetría cilíndrica". Esdevé la primera dona que obté un doctorat de Matemàtiques a la UB.

Va ser la primera dona en ocupar un càrrec d'astrònoma professional a la universitat espanyola. Al 1975, guanya les oposicions de Professora Adjunta d'Astronomia a la UB, on va començar a treballar com a professora al departament d'astronomia, fet que li va permetre dedicar-se exclusivament a l'ensenyament i la recerca a la Universitat, carrera que va haver de finalitzar l'any 1990 quan es va jubilar, tal i com marcava la llei (LAU).

L'any 2004 va ser nominada professora titular Emèrita de la UB i l'any 2009 va rebre la [Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya](#).

Pertanyé a diverses societats científiques. Durant 15 anys va representar a Espanya a la Comissió 46 per a l'ensenyament de l'astronomia de la [Unió Astronòmica Internacional](#), va formar part de la Comissió de l'ensenyament de l'Astronomia creada per la Direcció general de Batxillerat a instàncies del Departament de Física de la terra i el Cosmos de la UB, a més de ser membre del Seminari Permanent d'Astronomia del Institut de Ciències de la Educació (ICE) de la Universitat Politècnica de Catalunya des de la seva creació.

Fou membre de [European Astronomical Society](#) des de la seva fundació (1990), de la [Sociedad Espanyola d'Astronomia](#) (1994), de la [Societat Catalana de Matemàtiques](#), de la [Societat Catalana d'Història de la Ciència i la Tècnica](#), i també, fou assessora científica de la Secció d'Astronomia de l'edició espanyola de la reputada [Revista National Geographic](#), des de 1997 fins poc abans de la seva mort.

Va dedicar part de la seva vida a la investigació científica sobre el sistema solar, taques solars, càlcul d'òrbites i eclipses, i va participar en diversos projectes subvencionats, entre aquests destaca el projecte "Selecció i determinació de posicions d'estrelles i planetes com a suport al satèl·lit astromètric Hipparcos" emprés per l'[Agència Espacial Europea \(ESA\)](#). Va exercir un paper clau en la formació i suport a les noves generacions d'astrònoms de la UB, tot contribuint de manera destacada en aquest projecte, [Hipparcos \(1989-1993\)](#).

Al 2015 se li va donar el seu nom al telescopi del [Observatori Astronòmic del Montsec](#), sent el primer amb nom de dona a Espanya.

Fons Personal de M. Asunción Català Poch:

El fons de M. Asunción Català Poch conté documentació que abasta des del 1950 al 2000, amb documentació des dels inicis de la seva activitat en docència universitària i recerca científica a la Universitat de Barcelona, a més de material sobre la seva activa col·laboració amb societats científiques relacionades amb l'astronomia.

Es tracta d'un llegat heterogeni relacionat amb la seva carrera professional que inclou principalment:

- **Docència:** Material i apunts sobre la formació acadèmica impartida a la Universitat de Barcelona i la Universitat Politècnica de Barcelona.
- **Recerca científica:** Important recull de documentació resultat de la seva etapa com a astrònoma observacional, amb l'observació diària de taques i protuberàncies solars realitzades des de l'Observatori de la Càtedra d'Astronomia de la Universitat de Barcelona, amb la participació destacada a l'any 1957, l'Any Geofísic Internacional. Aquest material és important testimoni de la metodologia emprada per a la observació astronòmica durant els anys 50 i 60. Destaquem les 1666 fotografies solars en plaques de vidre i 139 volums d'expedient d'esquemes diaris d'observacions de taques i protuberàncies solars.

Per altra banda, hi ha publicacions resultat de la seva tasca com a potenciadora en l'ensenyament de l'astronomia a l'estat espanyol, i també, a la d'un altra trajectòria investigadora a la Universitat en Història de la Ciència, especialment en astronomia àrab.

- **Col·laboració amb societats científiques:** Material resultat de la col·laboració de la Dra. Català amb diferents societats científiques d'àmbit nacional i internacional que van servir per potenciar l'ensenyament de l'astronomia a l'estat espanyol i la col·laboració astronòmica internacional.

La documentació del fons de la Dra. Català va ser donada pel Departament de Física Quàntica i Astrofísica (FQA) de la Universitat de Barcelona que va conservar el seu material científic i docent durant molts anys.

El tractament documental de l'arxiu va començar el febrer de 2023 i va acabar el maig de 2024. El fons està recollit en 17 capses transfer (245 cm) ubicades al Dipòsit del CRAI Biblioteca de Física i Química.